

Usundiõpetuse olümpiaadi juhend 2021/22 õ.-a.

Olümpiaadi korraldus

Olümpiaadi viib läbi Tartu Ülikooli usuteaduskond, Teaduse ja Religiooni Kolleegium ning TÜ Teaduskool, olümpiaadi toetavad Eesti Kirikute Nõukogu ja Siseministeerium.

Olümpiaadil võivad osaleda kõigi gümnaasiumide, kuid ka põhikoolide ning kutseõppeasutuste õpilased, kes on sündinud 2002. aastal või hiljem.

Olümpiaad koosneb kahest voorust. Esimese vooru ülesandeks on religiooniteemaline essee, mis tuleb saata korraldajatele hiljemalt 5. veebruariks 2022. Kümme parimat õpilast pääsevad teise vooru, mis toimub 18.-19. märtsil 2022 Tartus.

Lõppvoorule kolmele paremale on välja pandud diplomid ja temaatilised auhinnad, parimatele rakenduvad Tartu Ülikooli või Tallinna Ülikooli astumisel soodustingimused vastavalt ülikoolide vastuvõtueeskirjadele. Eraldi märgitakse ära ja auhinnatakse ka põhikooli astme paremad tööd.

Olümpiaadi tulemused avaldatakse nimeliselt [teaduskooli kodulehel](#).

Eelvoor

Olümpiaadi eelvoorus osalemiseks tuleb kirjutada essee, mille mahuks on 750–1000 sõna. Kirjutajale on abiks essee teemale lisatud selgitus ja suunavad küsimused, millest lähtumine pole kohustuslik.

Olümpiaadi üldteema 2021/22. aastal: “Ajatu ajalikkuses”

Läbi aegade on inimesed kõige erinevates kultuurides otsinud midagi, mis ületaks elu argisuse ja pakuks püsivaid ja ajatuid tähendusi sellesama argisuse sees. Heaks tänapäevaseks näiteks on loodusteadlaste kirjeldus sellest, kuidas maailm meie sees ja meie ümber toimib. See kirjeldus mitte ainult ei anna meie elule uusi võimalikke tähendusi, vaid sel on ka kasu igapäevases elus. Erinevad maailma usundid tegelevad samalaadsete küsimustega, otsides ajalikkuses midagi, mis ületaks selle piire – midagi, mis annaks tähenduse siinsele ja millest oleks ka praktilist kasu. Käesoleva aasta olümpiaadi üldteema raames esitatavad ülesanded puudutavad seda probleematikat mitmes ei tahus.

Esseede teemad:

1. Mida on aja(lo)st õppida ajatu kohta?
Aega ja ajatut võib mõista vastanditena. Mitmetes religioonides on aga usutud, et ajatut on võimalik mõista ajaloo sündmuste läbi. Samuti on religioonid kujundanud meie arusaamist ajast. Kas ajatul on midagi pistmist ajalooga? Kuidas mõtestatakse religioonides aega? Milliseid sündmuseid ajaloos on mõistetud ajatu sekkumisena ajaloo kulgu ja mida ajalooliste sündmuste jadast on järeldatud ajatu kohta? Kui religioon

tegeleb ajatuga, kas selle tekke ajaloolise konteksti ning arenguloo mõistmine on üldse vajalik? Miks mõned religioonid jäävad ajas kestma, teised aga hääbuvad?

2. Sakraalne ja profaanne ehk mis teeb pühast püha? Paavst Franciscus on öelnud, et pühadus ei tähenda erakordsete tegude sooritamist, vaid tegutsemist armastuse ja usuga. Kuid kas pühadus on ikka tegu või on see seisund? Eesti keeles on terve rida sõnu, mis sisaldavad endas sõna "püha": pühakiri, pühakoda, pühapäev, pühamees, pühapaik, jõulupüha ja võidupüha jne. Mis see ikkagi on, mis teeb pühast püha? Mis või kes teeb ühest tekstist püha teksti või hoonest pühakoja? Või tavalisest päevast püha päeva või mõnest paigast püha paiga? Ja miks on nii, et see, mis ühele inimesele on püha, ei pruugi olla püha teise jaoks? Ja mis saab siis, kui miski pole enam püha?
3. *Mens sana in corpore sano*. Enamasti mainitakse tsitaadist ainult seda osa, kuid tegelikult eelneb sellele veel "orandum est ut sit" – „Me peaksime paluma [jumalaid], et terve vaim oleks terves kehas". Religioonid üle maailma on pööranud lisaks vaimsele tähelepanu ka füüsilisele – olgu selleks juhendid söömisele ja paastumisele, jooga Indias, Mesoameerika pallimängud või kreeklaste olümpiamängud. Neid harjutusi ja mänge on tehtud nii jumalate auks kui inimese enda arendamiseks. Kuidas on vaimne tervis seotud füüsiline tervisega ja mida on ühist tervisel, spordil ja religioonil? Kas ja mil määral on tänapäeval sport üle võtnud religiooni funktsioone?
4. Religioon poliitikas – mürk või palsam? Tänapäeva maailmas esinevad religioossed grupid üha häälekamalt ja omavad – vähemalt näiliselt – ühtlasi üha suuremat poliitilist mõjujõudu. Kuidas poliitiline mõjujõud usulisi ühendusi mõjutab? On ilmalike asjadega tegelemisel usulistel ühendustel oht saada poliitiliseks parteiks või hääletoruks? Teisalt, kas ilmalik ühiskond peaks tähendama usu ja poliitika vahele müüri ehitamist? Mil määral peaks religioon nii sümbolite kui ka kommete ja väärtusruumiga avalikkuses ja ühiskondlikus elus kajastuma?

Esseede hindamisel lähtutakse eelkõige teema lahtimõtestamise, analüüsi ja kriitilise mõtlemise oskusest, kuid arvestatakse ka stiili, teemakohaste allikate kasutamist ning vormistamise ja viitamise korrektsust.

Esseele tuleb lisada isikuandmed (ees- ja perekonnanimi, kool ja klass, sünniaeg, isiklikud kontaktandmed: telefon, e-post ja juhendava õpetaja nimi koos tema e-posti aadressiga).

Essee tuleb üles laadida [teaduskooli kodulehel](#) hiljemalt 5. veebruariks 2022 kell 24.00, sealt saadetakse esseed anonüümselt edasi žüriile.

Palume esitada essee failivormingus, kust on tehniliselt mugav infot välja kopeerida (doc, rtf või odt, aga mitte pdf). [Andmekaitsetingimused](#).

Lõppvoor

Eelvooruu kümne parema essee autoriga võetakse ühendust ja antakse neile teada lõppvooruu toimumise täpne aeg ja koht. Kui 10. kohta jagab mitu õpilast, kutsutakse nad kõik lõppvooruu.

Kõik lõppvooruu kutsutud õpilased kindlustatakse olümpiaadi toimumise ajal tasuta toidu ja vajadusel öömajaga. Sõidukulud katab lähetaja (kool või kohalik omavalitsus).

Lõppvoor toimub 18.-19. märtsil 2022 Tartus ja koosneb neljast ülesandest:

1. Oma essee põhipunktide suuline esitus (5-8 minutit) ja kohalviibijate küsimustele vastamine (7-10 minutit). Selles voorus hinnatakse mõtte selgust, esituse veenvust, teema valdamist.
2. Maailma usundite tundmise test. See voor on ainus, kus ei tohi abivahendeid kasutada. Aega vastamiseks on 1 tund. Hinnatakse teadmisi maailma religioonidest ja laia silmaringi.
3. Etnodraama elemendi loomine. Selles voorus tuleb 30 minuti jooksul paaristööna luua 2-5-minutiline sketš etteantud tegelaskuju rollist lähtuvalt ning see esitada. Hinnatakse karakteri usutavust, religiooniloolise tausta tundmist, loovust, vaimukust, koostööoskust.
4. Dispuut (ca 15 minutit). Selles voorus jaotatakse osalejad paarideks ja loositakse välja religiooniajaloo ning tänapäevaga seonduvad probleemsed küsimused, millele tuleb kas vastu vaielda või neile pooltargumente leida (3 min ühele + 3 min teisele + 9 min omavaheliseks diskussiooniks). Osalejad valmistuvad ette eraldi, selleks on aega 10-15 minutit (eelneva dispuudi aeg). Seisukohtade ettevalmistamisel võib kasutada abivahendeid. Hinnatakse mõtteselgust, analüüsi- ja argumenteerimisoskust.

Enne lõppvoorust soovitatakse tutvuda järgmise kirjandusega – neist allikatest võib abi olla ka juba esimese vooru essee kirjutamisel:

- Halme, L., Parviola, J., Sjöblom, T., Vaaramo, R. *Usundid. Müüdid, jumalad, tavad, sümbolid*. Koolibri, 2010.
- Jürgenstein, T. (koostaja). *Rääkides religioonist. Kaksteist usuteemalist intervjuud tuntud Eesti inimestega*. Avita, 2001
- Jürgenstein, T., Schihalejev, O. *Usundimaailma suured küsimused*. Koolibri, 2011.
- Marcus Aurelius, Iseendale: Filosoofilisi mõtisklusi, tõlk. Jaan Unt (Tallinn: Eesti Raamat, 1983), I-V raamat, lk 3-50.
- Patridge, C. (toimetaja). *Maailma usundid*. Eesti Entsüklopeediakirjastus, 2006. Lähemat lugemist väärivad lk 10-33, 48-49, 66-71, 100-104, 143-164, 171-187, 194-215, 280-298, 306-310, 326-355, 368-384, 387-393, 435-440, 445-455).
- Ringvee, R. Lühiloeng "Püha" (<https://www.us.ut.ee/?jwsourc=cl>).

Olümpiaadi žürii:

Atko Remmel, TÜ usuteaduskond, kaasprofessor, žürii esimees

Meelis Friedenthal, TÜ filosoofia ja semiootika instituut, kaasprofessor

Roland Karo, TÜ usuteaduskond, lektor

Anne Kull, TÜ usuteaduskond, professor

Anu Põldsam, TÜ usuteaduskond, lektor

Ain Riistan, TÜ usuteaduskond, lektor

Priit Rohtmets, TÜ usuteaduskond, kaasprofessor

Täiendav info Atko Rummeli meiliaadressil: atko.remmel@ut.ee